

■ İbrahim Berksoy
YKKED Bornova Şubesi Üyesi
ibrahimberksoy@tr.net
www.ibrahimberksoy.com.tr

Sanat İmecesİ

Şu Unutkan Alemde Bir Yıldız Ayhan Geçti

Şu unutkan âlemde 83 yıllık ömrünün sonunda Yıldız Ayhan da bir yıldız gibi kaydı gitti ahenkli dünyamızdan. Yıldız Ayhan, eşi Ahmet Gazi Ayhan ile birlikte Kayserimizin sesiydi, soluğuydu, türküsüydü, ezgisiydi, ahengiydi. Gönül telimizi titretenlerdendi. Allah rahmet eylesin. Ahengi bol olsun. Anısı önünde saygıyla eğiliyorum.

sözün ebedi saltanatını kuracağını biliyor muydu?

Benzer bir soru Yıldız Ayhan için de sorulabilir kuşkusuz: Acaba Yıldız Ayhan, o meşakatkatli hayat serüveninin baharında çıktığı ses ve ahenk yolculuğunda bir gün hepimizin Yıldız Ayhan'ı olacağını biliyor muydu?

Emine Sağlam Akfırat, salgın koşullarının elverdiği ölçüde geçen yıl uzaktan uzun bir söyleşi yapmıştı Yıldız Ayhan'la. Her bölümünü merakla beklediğim bu değerli söyleşi 6 Eylül-4 Ekim 2020 tarihleri arasında Aydınlık gazetesinde beş hafta boyunca her pazar yayımlanmıştı. Ahenkli ve disiplinli sesi belleğimden, bilincimden hiç eksik olmayan sanatçımızın geçen yıl evinde düşerek kalça kemiğini kırıldığını, bu yüzden çeşitli ameliyatlara geçirdiğini, geçtiğimiz mayıs ayında da önce zatürree teşhisiyle hastaneye yatırıldığını, durumunun giderek ağırlaşması üzerine yoğun bakımda yaşam destek ünitesine bağlı olarak tedavi görmekte olduğunu önceden biliyordum.

Yıldız Ayhan'ın 1938 yılında Ankara'da başlayan hayat serüveni ne yazık ki dün (15 Haziran 2021) Antalya'da bir hastanenin yoğun bakım odasında son buldu. Gönül, kopup geldiği yurduna, sonradan yurt edindiği bu topraklara, memleketine büyük bir sevgi ve bağlılıkla 80 yılı aşkın bir ömür sürmüş böylesine değerli ses sanatçılarının aramızdan hiç ayrılmamasını; kulağımızda, bilincimizde kalan sesleriyle, ezgileriyle, tarzlarıyla hep aramızda olmasını arzu ediyor... Hem sonra, mecbur kaldıkça yinelediğimiz bu dileği yüzyılları aşan inceliğiyle büyük şairimiz Bâkî, şu ölümsüz dizelerle dile getirmemiş miydi: "Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş"...

Ahmet Hamdi Tanpınar ünlü yapıtı "Beş Şehir"de "İnsan kaderinin büyük taraflarından biri de, bugün attığı adımın kendisini nereye götüreceğini bilmemesidir" diye yazdıktan sonra kendisine şu soruyu sorar: Acaba Bâkî'nin Fatih Camii'nde fakir bir müezzin olan babası, bir gün oğlunun Türkçe'yi kendi adına fethedeceğini,

Ülkemizde Kırım Tatar şarkılarının, türkülerinin unutulmaz sesiydi Yıldız Ayhan. Kırım Tatarları bu yüzden onu hep el üstünde tutarlar. Emine Sağlam Akfırat'la yaptığı söyleşide Yıldız Ayhan, dedesinin Kırım'dan Eskişehir'e uzanan yolculuğunu şöyle anlatır: "Büyük dedem 1901 yılında Kırım'dan Türkiye'ye göç ederek, Eskişehir'e yerleşmiş. Babam Necati Süslen Eskişehir'de doğmuş. O yıllarda Rusların baskısı sebebiyle Tatarlar malum göç etmek zorunda kaldılar."

O günlerin zor şartlarında Eskişehir'den Ankara'ya gelmişler. Ankara'ya geldiklerinde elde avuçta beş kuruş yok. Babası Necati Süslen Kurtuluş Savaşı başladığında cepheye en önde gidenler arasında. Cephede Mustafa Kemal Paşa'nın çok yakınında olduğu günler olmuş babasının. Savaşın sonu sivil hayatta Üsküdar'da bir süre polislik ve baş komiserlik yapmış. Bu sırada Muazzez Hanım'la tanışıp evlenmiş. Necati Bey bir süre sonra Atatürk'ün emriyle Ankara'ya çağırılmış ve Atatürk'ün korumalarının başına getirilmiş. Şöyle anlatır o günleri söyleşisinde: "O dönemde Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle okumuş, eğitilmiş, kültürlü kadınları görev başına çağırırlar. Annem Muazzez Hanım da Defterdarlık'ta göreve başlar ve şefliğe kadar yükselir." Anne ve baba 1933'te Cumhuriyet'in 10. yıl kutlamalarına davet edilir. Onun da hikâyesi şöyledir: "Annem, babam, giyinip, kuşanıp davete icabet ederek baloya katılmışlar. Babam annemi Gazi Mustafa Kemal Paşa ile tanıştırdı: "Paşam gelininizi getirdim. Elinizi öpecek." demiş. Annemde heyecan dorukta tabi..." Annesi o baloda İsmet Paşa'yla dans etmiş. Ailenin hafızasında unutulmaz bir gün...

Kendisini o söyleşiye şöyle dâhil eder Yıldız Ayhan:

“25 Mart 1934 yılında, Ankara’da Atf Bey Mahallesindeki evde ebe tarafından dünyaya getirilmişim. Anafartalar Necati Bey İlkokulu’nu bitirdim. İkinci kız ortaokulundan sonra Kız Sanat okulunda öğrenimime devam ettim. Giysileri biçip dikmesini burada öğrendim. Harçlığımı çıkartmak için çevreme elbiseler dikerdim.”

Lise yıllarında müziğe iyice merak sarmış Yıldız Ayhan. Müzik sevgisi annesinden geçmiş Yıldız Ayhan’a: “Ben müzik ortamında büyüdüm. Müzikten ilk etkilenmişim kişi annemdi. Annem çok güzel piyano, ut ve keman çalardı. Müziğe olan sevgim annemden geçti.”

Musiki sanatı üzerine eğitim almış; nota, usul ve üslup öğrenmiş. Şöyle anlatır o yılları: “Ankara Radyosu’nu takip ederdim. Dinlediğim şarkıları, türkülerini öğrenmeye çalışırdım. Sarısözen “Bir türkü öğretiyorum” diye bir program yapıyordu. Programı dikkatle dinler öğrendiğim türkülerini söylerdim. Müziğe sevgim çok büyüdü. Annem ve babam bu konuda eğitim almam gerektiğini düşündü. Değerli sanatçılardan dersler almaya başladım. Ders çalışıyordum ama sınıfı geçmek için. Yatıyorum, kalkıyorum şarkı söylüyorum. Aklim fikrim müzikte... Radife Erten, Melahat Pars, Ekrem Güyer, Sadi Hoşses bunlardan uzun seneler nota ve usul dersleri aldım. Her zaman bir radyo sanatçısı olmayı istedim.”

Sonrasında büyük zorluklara göğüs gerer, ailesini karşısına alır ve 1954 yılında sanatçı Ahmet Gazi Ayhan ile evlenir. “Bu evlilik döneminde halk müziğine ilgim arttı ve anlamaya başladım. Bazı programlarda o çalardı ben söylerdim. Bir süre sonra sanatıyla kişiliğiyle her şeyiyle sevmeye başladım.” Ahmet Gazi Ayhan sonsuzluğa göçünceye dek 33 yıl evli kalırlar. Ölümünden sonra eşine duyduğu özlemi şöyle anlatır Yıldız Ayhan: “Ellerini, saz çalan ellerini özledim. O kadar güzel sazına hâkim bir tezene (mızrap) vuruşu vardı ki, o kadar güzel bir yorumu vardı ki... Tabi ki bütün sanatçılara sonsuz saygım var. Kendine ait parçaları ne kadar güzel yorumlardı. Bu da tamamen hançeresinin (gırtlak) güzelliğine, geniş donanımlı bir sanatçı olmasından kaynaklanıyordu. Onun şiirlerini özlüyorum...”

1956’da Yıldız Ayhan’ın Ankara Radyosu yılları başlar. Bugüne kadarki eğitimi hep Türk Sanat Müziği üzerine olmasına karşın Muzaffer Sarısözen’in isteğiyle Türk Halk Müziği’ne geçer. TRT yıllarını şöyle anlatır Yıldız Ayhan: “TRT’ye girdikten sonra büyük hocamız Muzaffer Sarısözen’in eğitimi ile birlikte birey olmaktan ziyade halk olmayı, halk dediğimiz çoğunlukla bütünleşmeyi öğrendim. Farkında olmadan türkülerin ne kadar yürekte çıkmış ne kadar halkı, bizi veya bizim bilmediğimiz bizi anlattıklarını gördüm. Türkülerden daha da çok etkilenmeye başladım. Dolayısıyla beğenim, düşüncem, mantığım her şeyim türkülerin çevresinde gezmeye başladı.” Kendisiyle birlikte o günlerin güzide ses sanatçıları şu güzel cümlelerle anar: “O günkü sanatçıların hepsinin sesi, okuyuş tarzları bir imzaydı. Hepsisi çok büyük seslerdi.”

1940 yılında Varlık dergisinde (sayı 152) Ruhi Su’nun “Halk Şarkılarının Söylenişi” başlıklı son derece değerli, yol gösterici, ufuk açıcı bir yazısı yayımlanır. Şu satırlar o yazıdan: “Halk şarkılarımızı, bir saz şairinin yayık ve disiplinsiz sesiyle değil, fakat bir şehirli muganninin ağzıyla da değil; halk şarkılarımızı, Garp tekniği içinde halk gibi, fakat halktan ayrı olarak söylemeliyiz.” Ruhi Su, konuyu önemseydiğinden, yıllar sonra 1961’de bu kez Yeditepe dergisinde (sayı 45, Ağustos 1961) “Halk

Türkülerinin Söylenişi” başlıklı bir yazı daha yazacaktır. Ruhi Su bu yazısında halk türkülerinin deyim yerindeyse “müzelik” olmadığını, aksine türkülerin köklü bir sürekliliği olduğunu, bir canlı gibi sürekli serpilip geliştiğini belirtir. Şu satırlar o yazıdan: “Halk türkülerini, söyleyeceğini söylemiş, donmuş bir sanat değil, yaşayan bir varlık gibi her an değişen, yeniden doğan bir sanattır. Haya-tiyetini yitirmeyişi de bundandır. Yüzyıllar boyunca bir halk, çeşitli duygularını böylece işleye işleye, kelime yoluyla melodiye ve ritme, hiçbir kişinin erişemeyeceği kadar sade ve sağlam ifade unsurları kazandırır ki, sonradan gelişen sanat müziği, duyguları ifade etmeyi bu tecrübeli halk müziğinden öğrenmiştir. Bir dilin kelimeleri gibi bu ifade sembolleri ile yüklü halk müziği ol-masaydı, sanat müziği de olmazdı denilebilir.”

Bir dönem sanatçılar halkla turnelerde buluşurdu. Halk konserleri olurdu. Anadolu aydınlanmasının henüz boğulmadığı 60’lı, 70’li, hatta 80’li yıllarda Anadolu’nun her yerinde fuarlar düzenlenirdi. Halk bir ay boyunca akşamları fuarlara gider, yemek yer, alışveriş yapar, gazinolarda, açık havada yapılan halk konserlerinde eğlenirdi. O yıllarda turneye çıkan sanatçı yok gibidir. Sanatçılar, müzisyenler en yeni şarkılarıyla, bes-teleriyle bir yıl boyunca bu turnelere hazırlanırdı. Yıldız Ayhan da çıktı bu turnelere. Şöyle anlatır o yılları: “Bütün Türkiye’yi gezdik turnelerle. Hemen hemen git-meddiğimiz bir yer yok. Her yerde büyük ilgi ve sevgiyle karşılaştık. Olumsuz hiçbir şey görmedik. Halk çok sevgili ve saygılıydı. Onlar bizim en meşakkatli ama en güzel konserlerimizdi.” Bir de o günlerin zorluklarını dile getirdiği bir turne anısını paylaşır: “Tam olarak ne-resiydi hatırlamıyorum ama Zigana Dağları’ydı galiba. Kendi aramız vardı o zaman. Yol çok dardı. Bir taraf uçurumdu. Dağa tırmanıyorduk. İnanılmaz bir sis... Yolu göremiyorduk. Ayhan ile karar verdik. Ben bir mum yaktım. Elime aldım mumu. Arabadan indim ve arabanın önünden yürümeye başladım. Biraz aydınlık yapıp yolu gösterebilmek için. Ve biz o dağ oyle aşır, yüzlerce kişinin karşısında o gece konser verdik.”

Yalnızca yurtiçinde değil yurtdışında da konserler verip bir ömür boyu türkülerimizi seslendirdi bu iki değerli ses sanatçımız dünyanın dört bir yanında.

Artık Yıldız Ayhan’da ayrıldı aramızdan. İyice ıssızlaştı gönül dünyamız. Yarın (17 Haziran 2021) onu son yolculuğuna, 30 yıl önce yitirdiği, o günden beri özlemine duyduğu sevgili eşi Ahmet Gazi Ayhan’ın yanına, İst- tanbul’da Zincirlikuyu’daki yanı başına uğurluyoruz.

Yıldız Ayhan’dan şu unutkan âlemde bize ne kaldı dersenez; ondan bize “kalan” sestir, ahenktir, tarzdir, usuldür, üsluptur, şarkılardır, türkülerdir, unutulmaz ic-ralardır. Eskişehir’de oturan Kırım Türklerinden derlediği, ilk kez okuyup bizlere tanıttığı Kırım Tatar türküleridir (“Bir Kışgene Bostorgay” (Bir Küçük Boz Serçe), “Kınalı Parmak Cez Tırnak”, cez tırnak: hoş tırnak), Kastamo-nu’dan derlediği hicaz makamında “Tosya’dan Geliyor Pirinci” türküsüdür, eşi Ahmet Gazi Ayhan’ın Kayseri’den derlediği fakat kendi tarzıyla, ahengiyle, Germir ağzıyla söylediği “Yarım İstanbul’u Mesken mi Tuttun” ile “Gesi Bağları” türküleridir, eşi Ahmet Gazi Ayhan’ın Manisa yöresinden derlediği uşşak makamında “Bahçalarda Gök Bakla” türküsüdür, eşi ile birlikte İzmir’den derlediği segah makamında “Mendilimin Ucuna Sakız Bağladım Sakız” türküsüdür... Ve daha niceleridir...

Ruhu şâd olsun, ahengi bol olsun...